

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díj:</i>	A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tárnoki — az esetleges reklamációk pedig a számlahivatalnak küldendők
Egész évre 4 trt.	—	
Félévre 2 „	Kéziratokat nem adunk vissza.	
Negyedévre 1 „		

Szocializmus és kereszténység.

A mostani társadalomnak tovább nem igen odázható legfőbb feladata a szocializmusnak s az azzal összefüggő munkáskérdésnek megoldása.

A szocializmus és munkáskérdés nem egyéb, mint fatyúújajtás az emberi társadalom fáján. Mint legközelebbi okra a mezőgazdaság mostoha viszonyaira, a gyár és kisipar versengésére, a tőke és munka között való élet-halál harera vezethető vissza, de voltaképen össze van nőve magának a társadalomnak gyökérszálaival. Mert valamint abszolút egyenlőség az emberi társadalomban nem képzelhető, épen oly lehetetlen a vagyonosság és vagyontalanság között való ürességet teljesen kizölni, s míg ez az üresség a szegény és gazdag között ott mered, addig van szociális kérdés is. Innen magától értődik, hogy a baj nem új keletű. Hogy messzebb ne menjek, Spárta ős alkotmányában a belotalázadások és általában szervezett rabszolgapadászatok bizonyára hasonlók bajnak folyamánai; a rómaiaknál pedig Spurius Cassius tragikus sorsa, a Gracchusok lélek emelő küzdelmei, Catilinának végzetes bukása: mind megannyi véres jelenet a szocializmus drámájában. Ez a dráma a történelem folyamán időnként szünetelt, de soha meg nem szünt.

A középkor kiváltságosai és földhöz kötött népe, a hűbéruak és hűbéresek, nemesek és jobbágyok között leviharzott küzdelmekben könnyű rámutatni amaz alapokra, melyekből a mai szocializmus táplálkozik. Tény az, hogy a baj hova-tovább fejlődött. A szocializmus ma már iskola, melynek vannak tanítói és ezerekre és milliókra menő hallgatói. Munka és szórakozás közben, műhelyekben és csapszékében fáradhatatlanul toborozzák a hiveket e kérdés zászlói alá. Szónoklatok, könyvek, birlapok mind érzékenyebbé teszik a nagy tömeget az osztályrésziül

jutott valódi, vagy képzelt jogtalanság és nyomor iránt; a vezetők elszántságot és robbanószert használnak s készek sérelmes helyzetüknek azonnal véget vetni törtéjük ez bár a legszentebb kötelekek szétszaggatásával. A német szocialisták, a francia kommunisták és újabb Caesario-féle alakok szomorú példái a kérdés elfajulásának. Így lett a szocializmus a műhelyek új evangéliuma.

A szocializmusnak eszközei tehát erőszakosak, célja pedig a megélhetés eszközeinek kommunizmusa. Jól meg kell azonban jegyeznünk, hogy ebben a hitvallásban — mert annak mondhatjuk — nem vigasztalást váró szerencsétlenekkel állunk szemben; nem köldusokkal van dolgunk, kiket az alamizsna kielégít. Itt ezer és ezer munkabíró férfiú emeli fel szavát, kik mivel dolgoznak, kenyeret kérnek maguk és családjuk számára a társadalomtól. Nem alamizsnát kérnek ők, hanem tisztességes bért, nem könyörületet, hanem méltányló elismerést és igazságot. S nincs kétség benne, hogy e kívánat illő és igazságos. Nem is ezt kárhoztatjuk a szocializmusban, hanem az erőszakos eszközöket, s a vagyonnak a szélőbb elemektől tervbe vett amúgy is kivihetetlen kommunizmust, a kollektív birtoklást. És még azt, sőt főképen azt, hogy a szocializmus az életnek esakis anyagi szükségleteit célozza; sohasem tekint másra, — írja e kérdésnek egyik kiváló tanulmányozója — mint az anyagi létnek közvetlen, anyagi feltételeire, az erkölcsöket, az eszményieket pedig ezekből magyarázza. Előtte a vallás, az erkölcs, a jog s hozzá tehetjük a szellem magasabb kiképzése, a szépművészetek is csak alárendelt járuléka az élet anyagi szükségleteinek.

Így állván a dolog, kérdezhetjük, hogy a kereszténység, minő álláspontot foglal ezzel a törekvéssel szemben? A felelet könnyű. A kereszténység nem zárkozik el annak elismerésétől, mi a szocializmusban

igaz és jogos. Sőt természete és célja szerint arra való, hogy a szegénység kinjait enyhítse, a gazdagság tulkapásait megfékezze, s így a szegény és gazdag között való kiáltó ellentétet némileg kitöltse. Ennek a feladatnak tümeményszerű megnyilatkozása volt az első keresztény kommunizmus, midőn a hűvek vagyonukat az apostolok lábaihoz rakták. Am ez a szeretetnek eszményi cselekménye és sokkal fölöttébb áll a közönséges emberi színvonalán, hogy sem a mai társadalomban keresztül vihető, vagy csak ajálható is volna. De ettől eltekintve a rabszolgaság eltörlése nem a kereszténység üdvös eredménye-e? Vagy lehet-e tagadni, hogy az ember igaz jogait, a szó nemes értelme szerint való egyenlőség és szabadság sarkalatos elveit a kereszténység mindenkor elfogadta, sőt egész erejével elősegítette? Így a szocialis problema megoldásában is elsőrangú tényezőként kíván szerepelni, csak hogy természetesen a maga módja szerint. Ezt a módot XIII. Leo pápa 1878-ban a szocialistákról kiadott enciklikájában szabta meg, minek hatása miatt kezdődött az a társadalmi mozgalom, mely mint keresztény szocializmus ismeretes.

Ez a keresztény szocializmus elméletre és gyakorlatra oszlik. Mint elmélet a kérdés tudományos megoldásán fáradozik. Ide tartoznak a történelmi fejlődés mozzanatain kívül a mezőgazdaság, ipar és kereskedelem, gyárak és kézi munkák, munka és munkabér, a munkaadó és munkás viszonya, munkaidő és munkaszünet, a munkások vallásos élete stb., melyeknek keresztény elvek szerint való tudományos megfejtése hova tovább elősegíti a bajok orvoslását.

Ezt vegye szívére a pap, ki nek Isten a szó és toll hatalmát megadta. Itt a tudománynak alkotó és rendező beavatkozására nagy és elkerülhetlen szükség van. A tömeges szegénység nem idylli s nem költői feldolgozásra való; itt a szegény gazdagságát és a gazdag nyomorát Philemon és Baucis sorsával, vagy Diogenes meséjével megénekelni semmit sem ér. Sőt még a kenetes lelki vigasztalás sem elég, mert bár Krisztus szegényes életének magasztos tana, a kereszt útjának alázatos követése e föld színéről el nem tűnik és vigasztaló erejét soha sem fogja elveszíteni a szerencsétlennel szemben; bár Isten kegyelméből mindig lesznek lelkek, kiket assisi szent Ferenc szegénysége magasztos hévre gyulaszt: mind ez a kínzó éhség, a féktelen boszú és fojtó irigység bős lángjait el nem oltja. Ide az ige kétélű kardja, a tudomány analizise és synthetizise kell okvetlenül.

De a keresztény szocializmus az elméletnél meg nem állapodhatik. Az elméletnek csupán absztrakt értéke lehet, de gyakorlat fogja átalakítani a társadalmat. És a kereszténység a gyakorlat terén is elől jár. Évek óta a theologusok, papok, német, belga, francia, olasz és angol püspökök a szocialis kérdés gyakorlati rendezésén buzgalkodnak. A legényegyesületeket kizárólag papok vezetik; a katolikus papság a munkás mozgalmakban vezérlő szerepet visz s a munkásnép állapotának javítására mindent elkövet. Különösen a német birodalom rajnamelléki és vestphaliai papsága ragyog tündöklő példaképen a klerus előtt. Nálunk is örvendetesen hajnalodik. Hírlapok, folyóiratok kezdenek foglalkozni a kérdés elméleti részével, gyakorlati megoldása pedig a keresztény alapon létesült néppárt programjának egyik sarkalatos pontját teszi. Még csak az volna kívánatos, hogy a tevékenység általánosabb legyen, miuthogy a baj is immár végtelen terjedelmű.

Igen, hogy legyen általános és kitaró. Mert hiába ringatjuk magunkat biztató önámításban a szocializmus veszélyes előrehaladtával szemben. A Gondviselés uja éberségre int. A véres drámai jelenet, mely a szerencsétlen Franciaországban, a commune alakjában lejátszódott, a Caesario és Ravachol-féle merényletek, a veres zászló diadala egyaránt jelentik, hogy a katasztrópha kitörőfélben van. Eddig a fegyver vérbe fojtá az erőszakos kitérőseket, de a források ki nem apadtak; és ha a beteg társadalom mind vad árvizrohannal erőszakos megoldásra egyszerre támad fel, — millió fegyver sem állhatja útját. Akkor elvész a társadalom és megrendül a világ. Az Isten őrizzen!

B. Gy.

A különböző tényezők hatása a hőmérsékre.¹⁾

Összehasonlítván a nagyobb felületű vizek és szárazföldek levegőjének hőmérsékletét, azt találták, hogy az előbbieket az utóbbiakhoz képest nappal és nyáron hűtőleg, éjjel és télen melegítőleg hatnak a levegőre és ez a következő okokból történik. a) A vizek fajmelege 1-nek vétetvén az ugyanazon súlyú szárazföldé 0.2, minek jelentese az, hogy egyenlő súly mellett 5-ször több meleg kell a víznek, mint a szárazföldnek, hogy mindenik hőmérsékét egy fokkal emelhesse, egyenlő térfogat mellett pedig a szárazföld fajhője a vízéhez képest 0.6 s ez azt jelenti, hogy ez esetben a vizet egy fokkal kétszer annyi meleg képes felmelegíteni, mint a szárazat, azaz a Napnak egyenlő erejű sugárzása mellett a szárazföld kétszer jobban felmelegszik, mint a víz. Ezen egyenlőtlen felmelegedést fo-

1) Ávéd Jákó: Alsóféhérmegye éghajlata c. munkájából.

kozba még az, hogy a víznél a Nap sugarai nemcsak a felületet melegítik meg, hanem egyrészként behatol a víz alsóbb rétegeibe s annak felmelegítésére fordítatik, míg a szárazföldön az egész sugármennyiség a felületet melegíti fel, mert itt a meleg csak igen lassan hatol az alsóbb rétegekbe. b) Nappal és nyáron, midőn a Nap sugarainak erősebb hatása alatt a szárazföld és a tenger nagyobb meleget kap, mint a mennyit a világtérbe kisugároz s ennélfogva a felmelegedés van túlsúlyban, a víz felülete a vízpárolgás által fölelvonott meleg miatt kevésbé melegszik fel, mint a szárazföld, holott éjjel, midőn a Nap sugarai nem hatnak, vagy télen, midőn ezek nagyobb ferdesége miatt hatásuk gyengébb, úgy hogy a földre és vizek több meleget sugároznak ki, mint a mennyit kapnak s így lehűlésük van folyamatban, a víz felülete csekélyebb hőkisugárzó képességénél fogva a nappal és nyáron gyűjtött meleget tovább megtartja s így melegebb marad mint a szárazföld.

Természetes, hogy a szárazföld és tenger egy idejű hőmérsékében mutatkozó ezen nem csekély különbségeket felveszik a felettök lebegő s fölöttük melegebb légrétegek is.

Elősegítik ezen különbségeket még a vizek fölött cseppké alakuló és származási helyükre visszaeső vízpárak is, melyek főleg télen az általuk bekötött hő elboacsátván a víz fölött lévő levegő hőmérsékét emelik, a többiek pedig, melyek a levegőt nedvesítik, a tenger által kisugárzott meleg egy jelentékeny részét elnyelik s így a vizek fölött lévő levegő hőmérsékét emelik, a sokkal szárazabb szárazföldi levegő a talaj melegségét csaknem akadálytalanul engedi a világtérbe kisugározni.

Ezek szerint a tengervedékek nyári és téli hőmérséke között sokkal csekélyebb a különbség, mint a milyen különbségek szárazföldi vidékeken találhatók s ezért különbözhetnek meg tengeri és tengeri szárazföldi éghajlatot.

Bármelyik klímában jelentékeny hatása van a hőmérsékre a felhőnek és ködnek, melyek télen a beborított terület hőmérsékének kisugárzása és így erősebb lehűlése ellen, nyáron pedig a Nap erős besugárzása s így az elviselhetetlen felmelegedés ellen védik meg a területeket.

Igen fontosak ránk alsóféhővirmegyeiekre nézve a hegységek s a tengerszintfeletti magasság befolyásai a hőmérsék azon menetére, melynek a földrajzi szélességgel kellene haladnia, ha az említett s még itt elmondandó körülmények meg nem háborgatnák. Fontosak pedig azért, mert a mi vidékünk is fölföld és hegyvidék.

Mindenki által ismert igazság az, hogy minél magasabbra emelkedünk akár légiajó segítségével, akár hegyekre mászva a tenger színe fölött, annál hidegebb van s a hegyvidékek ezereknél csalják a lapályok és alföldek lakóit a nagy nyári meleg elől a hidegebb felvidékekre.

Mi az oka ezen tüneménynek? Tudjuk, hogy miként történik a talaj és a levegő felmelegítése a talajra ható Napsugarak s a talaj és a levegő érintkezése által s azt is ismerjük, hogy a földfelület miként veszti meleget ennek kisugárzása által keresztül a levegőn a világtér felé. A talaj tehát közlés által fokról-fokra, rétegről-rétegre osztsza meg melegét a levegővel, de mivel a levegő igen rossz hővezető, azon keresztül felfelé csak igen lassan és fogyatékosan jut el a meleg a magasabb rétegekbe s mivel sem a Nap sugárzása a földfelé sem a föld meleg sugárzása a világtér felé a levegő maga-

sabb rétegeiben nem tud tetemesebb hőemelkedést előidézni, úgy világos, hogy a légrétegben feltelét határolva a hőmérséknek fokozatosan csökkenie kell. Ebben tetemes változást még a felszálló légáramok sem idézhetnek elő, azok t. i. melyek valamely helyen az alsó légrétegnek a környék levegőjénél tetemesebb felmelegedése által jönnek létre s felszállván, a meleget a felsőbb légrétegekbe szállítják, mivel minél magasabbra szállnak, annál csekélyebb nyomás alatt állanak, azáltal inkább kiterjeszkedhetnek s ez melegségük rovására történik, vagyis ezek is annál inkább veszítik melegüket minél magasabbra emelkednek.

Ha a levegő teljesen száraz és a körül fekvő légkörben mindenütt ugyanazon hőmérsék-csökkenés van, úgy a felszálló légáram hőmérséke minden 100 méterre közel 1 C. fokkal csökken, de mivel a levegőben tényleg vízpárak vannak melyek a felszálló légáramokban annál inkább közelednek a cseppfolyós állapothoz, minél inkább lehűnek, az átváltozás pillanatában az általuk felhasznált meleget szabadabb teszik mely a lehűlést késlelteti ugyan, de a hőfokot nem emeli. Már H. B. de Saussure 1788-ban tett kísérleteivel a hegyek kenést középértékben 100 méterenként 0.63 foknak találta a további mérésekből kitűnt, hogy ez a középérték, eltekintve a helyi betolyásoktól Haun szerint 0.58 fok, Reizenberger Nagy-Szebenben 0.48 foknak találta. Az is kitűnt, hogy a helyi befolyások szerint a csökkenés középértéke 0.5 és 0.8 fok között ingadozik, a mi azonban ez idő szerint még a földrészi szélesség hatásának nem tudható be, hanem betudható annak, hogy a hőcsökkenés csekélyebb emelkedésű hegységek között nevezetesen a plateauszerű hegyeken s föle. A lankáson emelkedő alacsonyabb hegyhátakon lassabb, mint a magasabb emelkedésűek között, hogy a hegységek dél oldalán élénkebb a hőcsökkenés mint az északin, pl. Hirsch szerint a svájci Alpokban a déli oldalon 100 méterenként 0.69, az északi oldalon 0.55 fok és hogy a hegységek északi oldalán a gazdagabb oldalán a magassággal kisebb mértékben csökken a hőmérsék, mint az északi szegényebb oldalán. Egész általánosságban bebizonyították, hogy a míg völgyet völgygyel, hegyoldalt hegyoldallal stb. hasonlítunk össze, a meleg csökkenése a magassággal arányosan s pedig egyszerű számtani haladvány menetében történik.

Hegyes vidékeken fölépített zárt völgy-katlanokban télen vagy éjjeli szélesedés derült időjárás mellett azon sajátosság jelenség mutatkozik, hogy a völgyekben a levegő hőmérséke hidegebb, mint az azt körülvevő hegyek oldalain és hátán. Tehát ez esetekben a tengerszint feletti magasság iránya szerint nem a meleg csökkenése, hanem inkább növekedése áll elő.

A megfigyelések ugyanezt a jelenséget a síktöldek fölött szabadon emelkedő légkörre nézve is igazolták, főleg azon időre, a mikor a talajt hó borítja. Ezen esetben a tünemény kiterjedésének határa fölfelé legkevesebb 50 méter s pedig úgy, hogy a hőmérsék-csökkenés legnagyobb az alsó rétegekben s minél magasabbra haladunk, a csökkenés annál csekélyebb, míg bizonyos határon túl a visszás jelenség teljesen megszűnik s helyét a rendez tünemény t. i. a hőmérséknek csökkenése a magasság arányában, foglalja el. Ch. Mastines Montpellire nézve a meleg-csökkenést a felsőbb rétegekben 10 méterenként 1 C. (tehát méterenként 0.1 C.) az alsó rétegben 2 méterenként 0.7 C. (tehát méterenként 0.35 C.) foknak, vagy még többnek is találta.

Egy 6 méteres élőfa magasságában tehát a hőkülömbösség a korona és a gyökér között a 2 fokot is túlaladhatja s innen az a tünemény, hogy fagyos éjjeleken a magasabb fák felső ágai épen maradnak s az alsók a csekélyebb magasságú növényzettel együtt elfagyának. Borult ég, vagy erőteljes szél idejében ezen tünemény a síkságon vagy nagyon gyengén, vagy egyáltalán nem áll elő.

Hegyes vagy dombos vidékekről több adat bizonyítja, hogy a csendes derült éjjeleken a völgykatlanok alján kisebb a hőmérsék, mint a hegyoldalon. Kooßen Drezda mellett rendszer észleletekkel igazolta ezt s felhossa, hogy 1862. szept. 23-án reggel a megelőző éjről a völgyfenékben 2-5 C. fok, legnagyobb hideget olvasott le a zerus pont alatt s ott a Hortensia, Fuchsia, Canná, Calceolárium, Arancaria excelsa virágja és lombja elfagyott, sőt a fagy a szőlő lombját, a rózsák és akác fiatal hajtásait is erősen érintette, míg a mellette fekvő 100—200 méter magas fensíkon még a Georginának sem történt baja. A hegy vidék lakói s velök mi is alsófehérvármegyeiek igen sokszor s fájdalmasan tapasztaljuk, hogy tavasszal vagy ősszel kertjeinkben a növények érzékenyebb része elfagy, míg ugyanazon növények a nem messze fekvő szőlőhegyek magasabbjain érintetlenül virulnak. Vergilius is így szól: „vitis amat collem“ s az erdőlyrészi ember ép úgy nem szeret völgyfenékben vagy síkföldön szőlőt ültetni, mint a brasíliai kávét. Jól tudván, hogy a hegyoldalon és dombtetőkön vagy fensíkon az éjjeli fagy ritkábban érheti.

Uti karcolatok.

(Folytatás.)

XVIII.

Aug. 17-én d. n. ismét útnak eredtem, még pedig Münchenen át Salzburgba. Passaun át akartam utazni, de München felé küldöttek, mert így nekik sokkal jobb pénzügyi tekintetben, mivel ezen vonalon a viteldij egészen nálunk marad, ez pedig volt 19-20 márk. Salzburgba érkeztem aug. 18-án reggeli fél egy órakor. Sötétség lévén, azért is a Mor-hoz címzett Hotelbe hajtottam; különben is az állomásnál lévő vendéglökben nem volt hely. Azonban alig aludtam el, a feletünk lévő várban rettenetesen elkezdettek ágyuzni, a körülfekvő hegyek pedig többszörösen adták vissza az ágyúk dörgő szövegét. Csupa lovagiasságból nem mertem haragudni, mert eszembe jutott, hogy apostoli királyunk ő felségének ma van születésnapja, s azért bömbölnek az ágyúk üdvözölő dörgedelmeiket. Szinte még örvendtem is, hogy felséges jó királyunkért többet tehetek mint a németek, kik jól kialudták magukat, s aztán kezdetek puffogatni; én pedig első és legédesebb álmomat áldoztam fel. Nem engedtem a magyar virtust kisebbségben maradni. Kinnéztem az ablakon, s hát az a veszedelmes Salzach, mely ezelőtt pár nappal falvakat rombolt le és vasútvakat tépelt szét, egész csendesen simult alább szabályozott medrében, mintha ő is ma bódolni akart volna a földi felségesnek.

Merengéséből a szép zene hangjai ébresztettek föl, melyre úgy látszik az áldott nap is kíváncsi volt, mert a hegyek mögül hamiskásan dugta föl a fejét. Szabadba mentem tehát hogy legyen a szép természet szabad gyermeke. Bejártam az Ó-Salzburgot, megnéztem minden templomot. Érdekes, kis város. Megtekintésre méltó az 1645-ben épült tágas főtemplom. Baroc stylen díszesleg.

Itt mondott a császártól ünnepélyes nagy misét Haller bibornok, érsek. A templom zsutofalásig tele volt mindentéle hivatalos személyekkel és buzgó hívekkel. Az érsek oly erős magatartású, hogy alig vehető észre magas kora. A kanonokok úgy vannak a stallumban öltözve, mint nálunk. A templomban csak tábornok hét volt. Nem lehet ám ott a muszkától sem félni. Az egyik tábornok a mi híres ezredesünk névleg Wagner, ki mindig olyan jó kedvű volt. Szinte kitért belőlem is a katonai virtus különösen mikor szép zene mellett hősies elvonulás tartatott. Az új Salzburg már szebb és fényesebb. Az elegánsabb szállodák is ott vannak. Ott van a vasúti állomás is. A főhíddal szemben egyik ház oldalán tábla van, melyen a világnak tudtára adatik, hogy hajdan ott lakott Philippus Bombastus Theophrastus Paracelsus nevezetű nagy nevű tudós. Ó-Salzburgban szép szobor hirdeti a híres Mozart emléket. Ezen a részen van csinos városi park is, melyben sietve készültek az este tartandó „Kaiser-Fest“-re. Mig ők elkészültek, felmentem illetőleg telemeltetem villanyos géppel a barát hegyre, honnan gyönyörű kilátás van sokfelé. Itt sokáig tanulmányoztuk a hang és fény gyorsaságát. Eldöntöttük, hogy a hang lusta, a fény pedig gyors. Mert hiszen a fellegrvában még mindig ágyúztak, mi pedig lestük az ágyú torkából kirobanó tüzet és füstöt, mely szétoszlott egészen, és csak ezután hallottuk a dörejt, s reá a hegyek dörgő viszhangját. Pedig a távoltság sem volt nagy, mert a reformatio idejében megmaszlagolt polgárok éppen ezen hegyről löttek faágyúval kőgolyókat a fellegrvába mely golyók közül az egyik éppen a vár dísztermének ablakán hatolt be és a vörös márványoszlopok közül egyiket erősen megrongálta. Ezt onnan tudom, mert a fellegrvában is voltam. Hetven krajcárért a gőzsikló felvisz, lehoz, és azonkívül megmutogatnak minden látni valót. A fellegrvár tornyáról nagyszerű kilátás van mindenfelé. A A várat hajdan Leonhárd érsek és Németségzág primása építette és itt is halt meg 1590-ben, neve magyar. Csikmegyében sok család ismeretes ezen néven. A magyarzó szerint földmives embernek volt a fia s azért címerébe a répat vette föl. Az ő lakosztálya és a tanácskozási tereu kijavítva külön őriztetik, a többi részeken pedig katonák vannak. Bizony durva idők voltak, mikor ilyen magasba kellett egy püspöknek kőfalak, tornyok és fegyverek közé rejtőzni.

Sok mindent ajánlottak még mint nevezetes látnivalót pl. egy hegyet, melynek tetejéről sok lovat lehet látni, viz játékokat stb. de mindezekre több idő és pénz lett volna szükséges. Este megnéztem, hogy Mozart polgártársai (ő t. i. itt szül. 1756. Jan. 27-én) minő ünnepet tudnak rendezni a császár ő felsége születés napján. Mondhatom, hogy csinos kis ünnepély volt. Felállítottak egy diadal oszlop forma épületet, tetején a császári koronával, alant pedig négy oszlop között az osztrák császár ő Felsőségének mellazobrával és az egész alkotmányt megrakták annyi világító tüveg mécsessel

a mennyi csak rá fért A jobb felől levő domb oldalon szép zöld pázsit között szintén mécsesekből óriási nagy alakban kirakták az ismeretes F J I. jegyeket. A sétatér többi része is gazdagon ki volt világítva. A város intelligenciája mind ott volt. Alig lebetett mozogni. A szerencsésebbek leültek és ittak, ha volt mit, de én sok másokkal együtt helyet nem kapván, kénytelen voltam a 30 kr. belépti jegyet lesétálni és a válogatott zenedarabokat jó ideig hallgatni.

Sokan kérdezték tőlem, hogy mi lesz? Azt feleltem, hogy talán a polgármester és egy tábornok beszédét fognak tartani. Kérdezték, hogy ez vagy az a tábornok? Csakhogy meneküljek tőlük rá hagytam, hogy az. Nevettek és azt mondták, hogy azt igazán szeretnék meghallgatni. Erre óriási tömeg ment a szobor elé és zajongtak, hogy miért nem beszélnek már azok az urak. És voltak megjegyzések. Legtöbb érte a polgármestert, hogy t. i. ő kószál valahol, nem tudja a beszédet, nincs kurázsija, lámpa láza van vagy előre a tábornokot akarja küldeni stb. Hogy programmon kívül-e vagy programon szerint egyszerre csakugyan jelenet ő Felsége szobra előtt a polgármester tünnepi ruhában és tiszta új cylindere levéve, meghajtotta magát és kiáltotta németül hogy: A mi legjobb urunk és császárnk háromszor hoch! És a szép közönség költöies tarka hangon háromszor utána zúgta, hogy hoch! En nem mertem hoch-ot kiáltani, nehogy valaki megismerje, hogy idegen vagyok, hanem csak szájamat mozgattam, és annál erősebben kívántam szívemben, hogy éljen a jó apostoli magyar király!

XIX.

Aug. 19-én Grác felé vettem az irányt. Ezen száudékom teljesíthetése végett a jó vasútiakat kilenc frt s negyvenkilenc krajcárral kellett kiengesztelnem. Kérdeztem az egyik vasúti urat, hogy mely irányban kell menem, hogy a híres szépségű Salzkammergut vidékét megláthassam. Ő kegyesen mosolyogva azt felelte, hogy Salz-urgtól nem lehet anélkül Grácba menni, hogy a Salzkammergut vidékét ne lássam. Tessék tehát a legközelebb indulandó vonathoz jegyet váltani. És úgy történt. Kedélyesen utaztunk Bischofs-hofenig. Jobbról s balról hatalmas szikla hegyek sütkéreztek fázó csucsáikkal a reggeli szép napsugarakban; a szikla völgyek és hasadékokban elrejtvezt ártatlan színt megdermett vízesepek pedig büszkén csillogva mosolyogtak a vetélkedő sugaraknak. A sziklák alján csörgedező patak bámulva némult, el az ércsárkány haragos prűszkölése és dübörgése miatt. Néhol a kitágult völgy szorulatánál, egy egy vár vagy vár-rom szegyenkezve bujt el a fák és a cserjék mögé, mintha reggeli toilletében zavartuk volna meg; alatt pedig szalmával fődött kunyhók körül zöld kalászkok fűrgén integettek, mintha magukhoz ohojtották volna varázsolni a hegyoldalon legelésző kolompos gulyán bámésköző napsugarakat. A fenyvesek mélyen sobajtozva rejtették el vadjaikat, mintha bántaná őket a kíváncsi emberek gyakori látogatása. A pipacs pedig és galagonya hamiskásan kacérkodva mutatták, hogy ők itt is otthon vannak és jól találják magukat.

A természet szépségében gyönyörködve, el is feledtem magamat. Hazám szép bérczeire gondoltam s mintha azoknak szellemei mellettem lettek volna és hozzám simultak volna! De fájdalom! minden szép és eszményi mellett ott settenkedik a zord valóság is. Merengéséből ugyanis fölriasztott

egy durve kiáltás, mely így hangzott: „Bisobofshofen! tessék kiszállni! Ebéd idő!” Én ijedve kértem, hát a szép tavak és batryuk és...? Itt affélet nem lehet látni, volt a fellet. Most már nem volt mit tennem, minthogy ebédeljek, mert hát mindenki ebédeit. Szerencsére két magyar család is volt az ebédelők között, kiknek magyar társugása szívemig jól esett és megvigasztalt. A ki nem volt hozszabb ideig idegen helyen, az nem is tudja, hogy milyen édes a magyar szó.

Csak a szép tavakat nem tudtam felejtani. Hallottam, hogy a Salzkammerguton lehet látni azokat, és itt meg azt mondják, hogy nem láthatók. Ki kellett ezen dolognak titkát kutatnom. Megkérdeztem tehát egy jámbor képű urat hogy merre vannak itt a tavak. És ő elmondotta, hogy biz, azok egészen a másik oldalon vannak. Ischl felé más vasúttal kellett volna mennem. De hozzá tette, hogy kár lett volna ezt a vidéket is kikerülni. Abban egyeztünk meg tehát, hogy máskor Ischl felé megyek, hogy tavakat is lássak.

Ezután szép hegyek s völgyek között folytattuk útunkat. Grác felé mind nagyobb völgyek tünnek föl melegebb éghajlattal és gazdagabb mezőkkel. Este 10 órakor már Grácban voltunk. Az arany Röste fogadott kobebe fél órai kocsiszás után. Pedig Dániel bácsi is öt perenyi sétálás után nagyon szívesen látott volna. De hiába! ábrándozás és éjszaka elveszik az embernek esztét is, szemvilágát is. Aug. 20-án megnéztem Grácot. Nagyon szép vidéki város. Nem esodálkozom, ha nyugdíjazás után a magasabb rangú tiszték és hivatalnokok ide sietnek. Nagyságra úgy tetszik nekem, hogy feltűnjön Kolozsvárt. Szép kiránduló helyek vannak a közel levő erdőben. A várhegy közvetlen a Mura folyó mellett szépen imponál. A városnak körülbelül éppen közepén van. A várhegy oldalain szép és kedves sétahelyek vannak. A régi köröskörül mindentelő szép kilátó helyek. A régi kaszárnyahelyén esábitgató vendéglő látható itt frakkba ugrán dozó s asszonyképi előzékeny pincészekkel nyers vitézi férfiak helyett. Néhány ágyut csak diszlövésék k dvéért őriznek az egyik szin alatt. Veszedelmes puskaporos torony vagy rak-tár helyett most a rokkant vitézek haretas újmódi fegyvertára a diszes Tabak-Trafik diszlik ittea. Az innen kihurcolt puskákkal lödözök le egymásután az időnek toladó perceit. Nagyobb gyűladás esetén három kút mellől jöhet gyors segedelem.

Ki séta nélkül akar a tetőn lenni, néhány fillér nehézségének megkönnyítése mellett gyorsan feiszaladhat siklóval. Érdekes a régi város háza. Szép előtte a főtér és tovább az úri utca. Ebben van most a magistratus impozans palotája. Sok iskola és jótékony intézet van ezen városban. Gyönyörű szép a külvárosban épült új templom. Zwengev püspök építette, és ha jól emlékszem 1892-ben szentelték fel Jézus szt. szíve tiszteletére. Ki Grácba megy, ezt a templomot okvetlenül nézze meg.

A sétatéri zene alkalmával, pihenés végett néhány percig ott leültem. És ekkor igen nagyon kedves esett történet velem. Három szép gyermek elegánsan öltöztetve, közöttük egyik leányka, új divatú főkötővel hozzám jöttek és játszva körülöttem futkostak. Az asztalomon igéző piskota volt, de nem adtam nekik, mivel azt hittem, hogy németek. Egyszer csak egy szép úrnő azt mondja nekik magyarul: gyermekek jöjjetek ide, ne csintalankodjatok a tiszt. úr mellett.

Aug. 21-én Mária-Cellbe indultam. Azt tanácsolták, hogy jobb Mürzschlagnál kocsit to. adni és innen bajtani a kegybelyhez, mert a Neuberger kis vasút állomásnál nem mindig lehet kocsit kapni. Szót fogadtam. De a kocsit 14 frt. Egy embernek sok. Mondottam a bérkocsisnak, hogy keressen még utast, akkor megyünk. Kapott is egy németet kis leányával és fiával, kik gyalog akartak menni Mária-Cellbe. De ezek csak úgy val alkottak kocsikázni, ha ők hárman csak is hét forintot fizetnek. Beleegyeztem, csak hogy menjünk. Az idő változó volt, hol derős, hol borús és esős. Különbözik a jó levegőjű erdők között jó kedvvel utazunk. Jobbról s balról költöiesen tünnek elő egyes házak, kisebb telepek, vagy szétszórt faluk. Neuberger pláne városias színezetű főbánya hely. Régebben ágyúkat is öntöttek itt, de most egyet se láttunk. Mürzstegben ebédeltünk. Gyenge ételt és italt adnak itt, de erős árért. Itt királyunk ő Felségenek csinos vadász kastélya van. Itt úttársam érdekes esetet beszélt el. Szerinte egy alkalommal király ő Felsége a szász királyllyal és bajor régens herceggel incognitóban kíséret nélkül itt vadászott. Összejártak a hegyeket, nagyon kifáradtak, de semmit se löttek. Akartak menni azután Mürzschlagba, de gyalog messze volt kocsit pedig nem kaptak. Találtak azonban egy szécszállító szekeret, mely éppen Mürzschlagba tartott. Kérték, hogy viesse be őket. A jámbor steier megengedte, hogy felüljenek a szén tetejére. Utközben meglátszott még arcukon is, hogy szemen üttek. Egyszerűen mulattak rajta. Tréfálkoztak a szekeresrel is, ki ledobással fenyegette az ismeretlen nagy urat, ha nem hagyják neki békét. A szász király intette az atyáit, hogy ne gorombáskodják, mert hiszen az egyik úr éppen az osztrák császár. Nagyot nevetett erre a jó ember és azt mondotta, hogy az arak közönséges vasárnapi kocavadások Bécsből, kik nagy urat játszanak, de sohasem lönek semmit. A szász király nem hagyta annyiban a dolgot és a bajor regensherceggel együtt beakarván bizonyítani előbbi állítását, zsebkendőjükön mutatták a királyi koronát és monogrammot. De ez se használt semmit. Embertük azt mondotta, hogy őt nem lehet olyan könnyen rászédni. Ismeri ő a bécsieket. Mutattak neki elégszer még olyan cifra úri zsebkendőt, de azért egy sem volt se császár, se király.

Mürzschlagnál aztán egy-egy ropogós tizest nyomtak az öreg német markába, ki ebből rögtön felismerte, hogy csakugyan nagy urakkal volt dolga és megszeppenve kért boesánatot a császártól és királyoktól.

Német úti társam azt gondolta, hogy én eset vagyok, s azért a gyermekekkel titokban magyarul beszélt. Ez nagyon meglepett és megörvendeztetett. Később én is megszólaltam magyarul. Úgy réám bámultak e miatt, hogy szemeik nagyra nyílvá szinte megmeredtek. Anulva kérdezték azután, hogy hol tanultam meg olyan jól magyarul. Én azt mondtam, hogy sokáig voltam Magyarországon és ott. És önök? Kérdem. Mi budapestiek vagyunk, felelék. Mária-Cellbe érkezünk esti nyolc órakor körülbelül kilenc órai kocsikázás után. Kocsinkat visszamenetre is megtartottuk még annyi díjért. En tehát összesen 14 frtot kocsikáztam el ezen utamban. Szállást a vendéglőkben nem kaptunk, hanem csak privát háznál, ott is úgy, hogy az egyetlen üres szobát átengedtem utazó társaimnak, én pedig a folyósónak egyik zugában háltam.

Aug. 22-én folytonos esőzés között mentünk a tem-

plomba, hol a bencések priorja minden nehézség nélkül engedélyt adott, hogy a kegykép oltárán misézhessek. Sokan voltak jelen a misénél. Többek között Frigyes főhercegné ő ténsege is édes anyjával és egyik leányával: mit azonban csak később tudtam meg.

A templom baroc styben épült. Három tornya közül azonban a középső góth stytl mutat. Szép nagy templom három hajóval. Az oldalhajók fölött folyosók vannak, tele rakva hálából hozott képekkel és táblákkal. Ezen folyosónak a lecke oldalán lévő végén van a templomi ruhatár, az evangelium oldalán lévő végén pedig a kincstár. Ez igen gazdag. Milliókat ér. Szébbnél szebb és értékesebbnél értékesebb kelyhek, szentsegmutatók, kereszték, feszületek, gyöngyök, drágakövek, ékszerék, ruhák, tegyverek stb. vannak itt. A kegyképnek 100 drb. igen értékes köntöse van legfinomabb hímzésekkel. Egyiken 60 drb. tiszta arany van. Ezekon kívül igen szép és értékes mise ruhák. Nagy Lajos királyunk tette híressé ezen kegyhelyet, és a magyarok úgy látszik versenyezni akarnak dicső királyunk buzgalomával, mert nem csak gyakran zárandokolnak ide, hanem kincsekkel is gazdagítják e templomot. Igen szép a Seitovszky-féle értékes emlékek ajándék, melyen ő ábrázoltatik mint Magyarország hercegprimása ki 25 ezer magyar zárandok imája közben Magyarországot és a magyar egyházat a bold. Szűznek felajánlotta 1857-ben. Nagyon szép az egyik gróf Karácsony-féle ajándék is, mely szerint ő menyasszonyával egy-itt magát a szent Szűz oltalmába ajánlja.

Itt minden lélek buzgósággal telik be. Nincs nap, melyen vagy hálaadó, vagy segítséget kérő zárandok csapat itt meg ne jelelnék. Az idő változandósága nem batároz. Csak a tél zord bidege képes itt szünetet parancsolni.

Es csak rossz lélek lehet az, ki ezen ajátosság helyén száraz szívvel maradhat és megbatottság nélkül búcsú szót mondhat. Nyugodt szívvel hagyjuk el ezt a természetileg is igaz kedves helyet. Visszajövet más útat választottunk, hogy a természet szépségeiben újra gyönyörködhesünk. Tarkává és érdekessé teszik az utat az imitt amott fel-feltűnő havasi kunyhók, tele apró gyerekekkel, kik vagy a vetés kapunál-vagy házuk előtt sorba állnak és felfogott kézzel várják az ajándékok. Ott oláh nem lévén, ilyen havasi életre németek vállalkoznak. Ezen uton kétszázötven szombathelyi zárandokkal találkoztunk, kik harmadnapja jöttek már gyalog Szombathelyről.

Hallván magyar beszédöket magyarul szoltam nekik, minek nagyon örültek. Itt kocsiknak a találkozás nagyon veszedelmes, mert némely helyen különösen a sziklába vajt út igen szűk lévén, két kocsit egymást nem képes kikerülni.

Nagyszerű szépség az ugynevezett „Todtesweib“ szikla melynek oldalából egy egész patak tör elő. Lépesdőkön fel lehet menni hozzá, de el is fárad az ember, míg oda felér. A mese szerint ezen forrást és vidékét azért nevezik „Todtesweib“-nak, mert a hegy tetején lévő tóba esett egyszer egy pástör nő és halva ezen forráson keresztüldobták a mélységbe.

Közvetlen mellette van azon hely, hol ezelőtt úgy gondolom éppen hat évvel forrón szeretett felséges kizálynénk szerencsétlenül járt. A vidék nagyon szép és vadregényes lévén a felséges asszony a mürzstegi vadászkastélytól többször lovagolt erre. Utóbbi esetben a különben jámbor és

kedvenc paripa valamitől megijedve, hirtelen félreugrott. és a mélyben zubogó köves patakba zubant drága terhével együtt. Es valóban csoda, hogy ő Felségét a közelben levő emberek éppen emelheték ki ezen mélységből, mert én csak megnéztem és mégis elborzadtam tőle. Mária Valéria főhercegnő ő fensége ezen helyen a sziklába bálából a csodás megszádulásért szt. György lovag tiszteletére emléket állíttatott, melyen gyönyörű szép német versben köszöni meg szent Györgynek, hogy eme helyen megmentette a veszélyből azt, ki neki életet adott.

A veszélyes utat elbagyva, vigadozva siettünk vissza Mürzuschlagba, hogy onnan egyenesen szép hazánkba sietünk, melyért oly epedve vert szívünk az idegen földön.

(Folyt. köv.)

I R O D A L O M.

Könyvismertetés.

Alsófehérvármegye éghajlata. Irta Avéd Jakó főgymn. igazgató. N.-Enyed 1896. (1. 12 grafikus tábla. Ara 1.50 frt.)

Az utolsó évtizedekben egy újabb tudományág vonta magára a természettudósok figyelmét és vette igénybe fáradozásukat. Ez az időjárás-tani (meteorologiai) tudomány, melynek hivatott művelői napjainkban már minden fontosabb helyen feltalálhatók.

Ismeretes dolog lévén, hogy mily nagy befolyással van az időjárás az emberi életre, egészségi állapotra, továbbá a mezőgazdaságra, a folyóvizek emelkedésére vagy apadására és a hajózásra: ezen tudomány fontossága valóban elvitáztalan; és az emberiség méltó hálájára tarthatnak igényt mindazok, kik idejüket ennek kiművelésére szentelik.

Ha ismeretesek lesznek előttünk mindazon körülmények, melyek az időjárás-tan módosítják, ha biztosan megállapíthatók azon befolyás erejét és nagyságát, melyet ezen tényezők gyakorolnak: teljes biztonsággal képesek volnánk jó előre megmondani az időjárás minden változását.

A haszon, mely ezáltal az emberiségre és egyénekre hárulna oly kiváló, az eredmény annyira óhajtható, hogy valóban élénkebb érdeklődésre és szélesebb körű tevékenységre tarthatna számot.

Alsófehérvármegyében az ilyen működések összesített eredményei tűnnek elő a fennemlített könyv lapjairól, melyet a tudós szerző nagy tanulmány alapján, kiváló gondnal és laukadást nem ismerő türelemmel állította össze. Úgy saját észleleteit, melyeket husz év óta igen nagy buzgalommal végez, mint másoknak évekre visszanyúló feljegyzéseit tanulmányozva tünetel e munkában.

Vármegyénk éghajlatának helyes ismerete nemcsak megyei, hanem országos érdek is lévén a kiváló hírű meteorologus valóban nagy érdemű munkát végzett ezen összehállítással.

Egy általánosan tájékozott bevezetés és a fogalmak tisztázása után vázolja mindazon fázisokat, melyek eddigelé Alsófehérvármegyében és két szomszédos helyben (N.-Szeben, Tapánfalva) észlelt légtünettani adatok alapján az éghajlat tényezőiről megismerhetők. Legterjedelmesebben (88 l.) a hőmérsékkel foglalkozik, s kimutatja, hogy megyénk átmenetet képez a tengeri klímáról a szárazföldre.

Érdekes adatokat találunk a különböző idejű közép-

hőmérsékekről s a hőmérsékek szélsőségeiről, összehasonlítással Magyarország és Európa főbb helyeivel.

A légnyomásról, a szelekről, a légnedvességről és a csapadékviszonyokról szóló fejezetek nagy tájékozottságot nyújtanak, s az összehasonlításokban rejülő tanúságot élenken domborítják ki. Az egész vármegyét felöleli ugyan e munka, de a legmondosabban Gyulaféhevár van kidolgozva, mivel ez a legrégebb észlelőhely (1845 óta), ennek adatai a legmegbízhatóbbak. Minthogy a többi helyek részint igen újak részint feljegyzések kevésbé megbízhatóak, sokszor hiányosok és néha fel sem használhatóak.

A legnagyobb elismeréssel ajánlhatjuk olvasóink becses figyelmébe ezen kiváló szakmunkát.

Csiky M.

* „**Sz. Család kis követe**“ havi füzet. A folyóirat most III-ik évfolyamát kezdi s megjelenik minden hó elején, egész évre 72 kr. nagyobb megrendelésnél, ha legalább 10 péld. egy címszalag alatt küldetik, úgy 60 kr. egy évfolyam. Megrendelhető: Mészáros Kálmán szta. fer. r. áldozárnál Budapesten a ferenciek zárdájában.

* **Oklató Néplap** szépirodalmi, ismeretterjesztő képes kétheti lap 2-ik száma a következő gazdag tartalommal megjelent: Az Újév hajnalán (költ.) Szulik Józseftől. — 1897. — A mester-gerenda. — Az erdő télen. (költ.) — Ládd-e asszony, ládd e! (Elbeszélés) Irta: Kincs István. — Szt. István király (költ. trónraléptének 900-dos évfordulóján) Irta: Kolmár József. — Régi mondások. — Sinkovits leánya (Elbeszélés) Irta: Bognár Gáspár. — A gálfalvi arisztokraták Bécsben (Humoros rajz) — Kétezer év előtt és után. (Vers) — Jogismeret, a tüzoltó kötelezettségről, regáléről, váltóról. — Katholikus missziók Afrikában. — Mermillod püspök és a prot. nő. — A gazda vetéssel, szántással, rétfével hogy bánjék. Nevelés és családi kör. — Az egészség dolgágaról, a szellőztetés stb. — Hazánk. — Külföld. — Kéthe-tenkint. — Hasznos tudnivalók. — Konyha. — Két kép. — Mulattató. — Közgazdaság. — Találos kérdések. — Budapesti piac. — Szerk. füzetek. — Melegen ajánljuk a gazdag tartalma kis lapocskát, amelyet 2 frttól egész évre Pozsonyban lehet megrendelni. Hat megrendelő után a gyűjtőknek tiszteletpéldány jár. Próbapéldányt szívesen küld a szerkesztőség.

* **Melyik lapot olvassuk?** Minden pap és minden értelmes ember olvassa a „Religio Vallas“-t, Magyarország legöregebb (56 év) kiválóan vallásügyi lapját. Szerkeszti Breznay Béla theol. dr., egyetemi tanár. Megrendelhető Budapesten, IV. Bajza-utca 14., negyedévre 2 frt 50 kron. Mutatványszámok, míg egy-egy szám készlete tart, bárkinek ingyen.

* **A keresztény családanyák könyvét**, mely Dupanloup orleansi püspöknek a ker. nő méltóságáról és kötelességeiről értekező 30 szent beszédét foglalja magában és kiterjed a női hivatás minden ágára, ajánljuk a főtiszt. papés a ker. családok szíves figyelmébe. A világban élő keresztény nőnek e műnél hasznosabb és szükségeinek megfelelőbb olvasmányt alig ajánlhatnánk A csinos kiállítást, 25 ivre terjedő mű ára füze és bérmentesen szállítva 1 frt 20 kr. Megrendelhető Szatmáron a kiadónál, Aiben Mátyás gym. nyug. igazgatónál.

Felhívás előfizetésre.

»KÖZMŰVELŐDÉS«

az erd. róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye, az 1897-ik évben huszadik évfolyamát kezdte meg. Nagy reményekkel, fényes jövőről csak álmodozva kezdtük meg ez évet is, mely pedig egy lap életében már elég kimagaslónak mondható. Lesz-e reményünknek valósulása, vagy tán ez is meddő marad, az egyképen társulatunk és lapunk szives partfogóitól függ. Ha a múlt tanítja megismerni a jövőt, akkor reményünk a megelőző évek tudománykedvelő irodalmi barátainak anyagi és szellemi támogatása hiányában szomorúan fog megéssalni; pedig mindig fejlődésről beszélünk s még sincs kikelet, mindig haladásról, s mégis süjt a hanyatlás

Mi azonban jobb jövőben bízunk, s a katolikus érdekeken megkísértett esorbattást nem laakaszt, hanem edzeni ja izmainkat, hevíteni keblünket, emelni szellemi erőnket, hogy ez új évben is az erd. róm. kat. irod. társulat nemes intenciójának megfelelőleg hasznos, élvezetes ismereteket nyújtunk nemesak komoly irányú, tudományos, hanem szép-irodalmi termékekkel is, hogy önzetlen munkaszerettel fáradozva a nem oly könnyű munkában társulatunk támogatóiul minél többet megnyerhessünk a kat. közszellem nagy szomjójába. A szerkesztés bizottság jövőre is hit marad eddigi elveivel, hogy a lap a t. olvasók meglegedésére változatos tartalommal a mai színvonalon álló irodalom követelményeinek megfelelőleg lasson mindig napvilágot. Előfizetés megújítás s a társulatba való minél tömegesebb belépést kérünk.

Ezzel felhívjuk a t. társulati tagokat és előfizetőnket, hogy sziveskedjenek hátralekaiukat minél előbb beküldeni. Megzívelendő, hogy jelenleg 500 frt. hátralek van s így teljességgel lehetetlen a létért küzdeni meg akkor is, mikor, mint jelenleg, a szellemi rész az ügyért buzgalkodók önzetlen munkásságától várja föllendülését.

A társulatnak alapító, pártoló és rendes tagjai vannak, kik a lapot tagdíjaikért kappak, s kik a társulatnak évenként legalább egydollárosat kötelesek beküldeni. Alapítótág egyszermindenkorra 50 frtot fizet, pártolótág évenként 5 frtot, rendes működő tag pedig 2 frtot.

A lap előfizetési ára:

Egész évre: 4 frt. | Félévre: 2 frt. | Negyedére: 1 frt.

Egyszeri hirdetés díja, ha a lapban e célra elfoglalt hely nagysága nincs meghatározva, 1 frt. 30 kr.

Megjelenik minden héten egyszer és pedig szombaton. Gyulafehérvár 1897. A kiadóhivatal.

KULONFÉLÉK.

Az erd. róm kat. irod. társulat választmánya a „Közművelődés“ szerkesztősege helyiségeben f. evi január hó 16-án de után 4 óraker gyűlést tart melyre a tagok tisztelettel meghívotnak. Targy: 1) Az évi számadás megvizsgálása 2) Az ez évi költségvetés előirányzatának megvitatása 3) Esetleges indítványok. Az elnöksége.

— **Jótekönség.** Lónhart Ferenc erdélyi püspök úr ó nagyméltósága az Orsolyák nagyszabeni leánynevelő intézetének 700 frtot, szegényebb lelkészeknek és kántortanítóknak hírlapokkal való ellátására 500 frtot és az erdélyi róm. kat. irodalmi társulatnak 200 frtot adományozott.

— **Karácsonyfa az aulában.** Jó a kis Jézus, szereti a gyermekeket és szegényeket; hogye szeretné hát azokat, kik szegények is, gyermekek is. El is jó minden karácsony-szenvedetjen a gazdagok házába, kigyújtja a szép karácsonyfák gyertyáit, megrakja a szép zöld-fenyű galya-

kat csesebecesekkel, ékességekkel s kedves gyermek-játékokkal. De a szegények egyszerű hajléka ekkor is fakó marad, az ártaflanok kezeckéi, lábacskaí ekkor is épen úgy dideregnek a szegényes ruhákban, a szükös fűtés mellett, mint máskor. De a kis Jézus jó, s ha otthon nem is örvendetetheti meg az ártaflanokat, küld fenkölt lelkű, melegen érezni tudó bővelkedőket, kik a kis Jézus kedveltjeit, az ő nevében, meleg hajlékoka fogadják, s az ő nevében, az ő szeretetével felmelegítik, megörvendetetik. Hye választottja a kis Jézusnak kegyelmes Püspök atyánk, ki e napon bele szokott vegyülni az ártaatlan kisdedek társaságába, s mint jó Atya megédesíti a Megváltó szellemében azoknak is e szent estét, karácsony estéjét, kikre más emberek nem szokott gondja lenni. Ebben a gyönyörű hitvatásában járt el az elmúlt karácsonykor is, midőn a városnak köréje gyűlt szegény gyermekeiből ugyolevanat ruházott fel, látott el meleg téli ruhával, s örvendetett meg dús karácsonyfájáról aranyozott dióval, almával s izletes kalácsal. A szegények és szükölködők Istene jegyezze be nemes lelkű tettét az élet könyvébe!

— **Köszönetnyilvánítás.** A mennyire a legritkábbak közé tartoznak, ép oly forró hálával adózunk azon nemes lelkűeknek, kik az ősi keresztény érzelmek és erények ápolásában fel-fel ébresztik a szunyadó vallástalanok keblében a köteles érzést. hogy az igazi keresztény nagyság, az Isten dicsőségére hozott áldozatokban nyilvánul. Egyházunk és iskolánk ilyen érzésű jötevőket bír Dániel Ferenc mosoni nagybirtokos főgondnok úr családjában, mely a szent karácsonyi ünnepeket azzal tette a bői kath. híveknek örvendetessé, hogy templomunkat, egy gyönyörű biborbárony arany díszítésű szószéktakaróval ajándékozta meg, a lelkészi lakást egy érekenemével, ezeken felül, mint minden évben úgy az idén is nemesak a bői iskolát, kántortanítót, látta el fával, hanem a szomszéd jobbágytalvi és kaáli kántortanítóknak is tetemes tüzelőfat jutatot. E nemes adakozásért köszönetet mondva hibeimmel együtt, a nyilvánosság terén is, szívünk és lelkünk legönzetlenebb óhajjának adunk kifejezést, kívánván, hogy a jó Isten e jöteköny kebleket jutalmazza meg mindazon javakkal, melyek a boldog halhatatlanságnak legdrágább kincsei. P. Lukács Adám, lelkész.

— **Családi misszió.** Mikóújfaluban mult évi december hó 30-án tért vissza az ev. ref. felekezettől a kat. egyház kebelébe az ottani birtokos Sántha Gyulának a neje szül. Gáspár Livia asszony. Mintán a helyi plebános Sólyom Gézánál első sz. gyónását elvégezte, sógora Sántha Albert dr. áldozópap és polgáriskolai tanár kezébe a kat. hitvallást letette. Anál nagyobb örömmel regisztráljuk e hirt, mert Sántha Albert abban a szerecsében részesült, hogy édes anyját is maga vette fel első szentmiséje alkalmával a kat. egyházba alapos reménye van, hogy családjának összes tagjait nem sokára a kat. egyház kebelében láthatja.

— **Pályázat.** A medgyesi róm. kat. egyházközségben l a kántortanítói állás üresedésbe jöven, f. é. február 1-ig terjedőleg pályázat nyíttatik. Évi fizetése az elemi iskolai alaplól 126 frt, nagyméltóságú Főpásztorunk magán pénztrábról 50 frt, a városközpénztárból 100 frt, a hivatól 60 frt, stóla 30 frt és tiz ői fa, melyből az iskola is fűtendő, tisztességes lakás, pince és fakamara. A folyamadóik felhivatnak, hogy keresztivel, szolgálati bizonyítvánnyal és tanítói okleveliel felszerelt kérsőközt f. é. február 1-ig alólirt lelkész hivatalhoz haladéktalan nyujtsák be. Medgyes, 1897 jan. 3-án Both Názár, r. k. lelkész és isk. sz. elnök. 1)

1) A küldött 2 frt nem elég. Sziveskedjék még 60 krt. küldeni a pénztári hivatal.

Kiadja: Az erdélyi róm. kat. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Pál Antal.

Szerkesztőtársak: Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Agoston

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.